

Spodnje Posavje

- poročilo z društvenega izleta

Andrej Hudoklin in Dušan Klenovšek

Po zapletih z datumom izleta se je 17. junija sredi Brežic le zbrala skupina 15 udeležencev. Ogledali smo si nekaj izjemnih ornitoloških lokalitet v trikotniku med spodnjo Savo in Sotlo. Že na zbirališču je pozornost pritegnila neobičajna lokacija gnezda kmečke lastovke na koncu zavitega hodnika v eni izmed trških hiš, prav tako pa tudi nesrečna mala uharica, ki jo je na cesti našla udeleženka izleta. Vrbina, prostrana poplavna ravnica na desnem bregu reke Save, po kateri je nekdanj vijugala in predstavljala strugo divja reka, je bila prva točka ogleda. Od daleč deluje nadvse idilično, kot otok ohranjene narave sredi intenzivno obdelanih polj Krško-brežiškega polja, resnica pa je drugačna: močno onesnažena reka teče v trdnem oklepu reguliranih brežin, nekdanj neprehten log nadomeščajo dolgočasne plantaže topolov, njive se raztezajo do zadnjih meja poplavnih linij, prostor prebadajo rastoče gramoznice, nad ravnico pa nemo bdi senca nuklearke. Prvinskost izžareva le še ožji obrežni pas, ki naj bi ga v bližnji prihodnosti zalila akumulacija načrtovane hidro-elektrarne Brežice. Bliža se torej »vesoljni potop«, ki bo povsem ohromil reko Savo, hrbtenico izjemnega nižinskega rečnega ekosistema. Ob zavedanju minljivosti narave spodnjega Posavja so tako nekateri prvič in mogoče tudi zadnjič spoznali ornitološki pomen tukajšnjih prodišč, erodiranih rečnih sten, prostranih lok, ohranjenih mrtvic in gramoznic.

Pozorno smo si ogledali kolonijo breguljk v gramoznici pod Starim gradom. Tu že vrsto let gnezdi ena naših večjih kolonij te ogrožene vrste lastovk. V preteklih letih je tu gneznilo do 200 parov, letos le približno sto parov. Pred prihodom breguljk smo očistili okoli 30 metrov zaraščajoče se in erodirane gnezdilne stene. Žal je bila večina gnezdilnih rogov izkopana v steni, ki bo še letošnje leto zasuta z odpadki krškega Vipapa. Grozilo je celo zasutje rogov z mladiči, podjetje samo pa ne kaže pripravljenosti za ohranitev gnezdilne stene. Sredi koruznih njiv smo opazovali nekaj parov prib, ki so z

območnim spreletavanjem razkrivale, da tu gnezdi. Ogledali smo si tudi njihovo zapuščeno gnezdo, ki je samevalo sredi njive. Nad Savo nas je presenetila jata z okoli 200 kormorani, ki je letela proti Krškemu. Že čez dobro

foto: Peter Legiša

Opazovanje čebelarjev v peskokopu

uro smo jih znova uzrli, ko so se med oddaljenimi plašnimi streli vračali v razpršenih skupinah. Najbolj zanimivo je bilo v gramoznici v Vrbini. Gnezdilni splav za čigre je sicer sameval, zato pa smo se lahko bolj posvetili tatarskim žvižgavkam in posameznim parom čopastih ponirkov, ki tu gnezdi. Par ali dva tatarskih žvižgavk je tu opazovan že tri gnezdilne sezone. Mladiči do sedaj še niso bili opaženi, tako da ni oprijemljivih dokazov o prvem gnezdenju te vrste v Sloveniji. Po lanskem uspešnem gnezdenju navadne čigre na splavu so letos najverjetneje zaradi motenj ribičev odletele iskat mirnejša gnezdilna mesta. Gozd Dobrava nekaj kilometrov severno od Brežic je eden redkih ohranjenih nižinskih gozdov v Sloveniji. Prisluhnili smo pticam v osrednjem delu močvirnega gozda, kjer se pogosto oglašajo sicer redki srednji detli in golobi duplarji, nad krošnjami dreves pa krožijo črne štoklje. V novo odkritem gnezdu je letos par črnih štokelj uspešno vzgojil tri mladiče. Žal pa se nad to izjemno oazo narave zbirajo črni oblaki, saj si občinska politika prizadeva prav v jedru gozda postaviti regijsko deponijo! Videti je, da v Posavju narava nima cene, saj argumenti varstva narave ne pretehtajo političnih interesov.

Gnezdišče čebelarjev v peskokopu kremenčevega peska nad Bizeljskim je bila naslednja točka naše poti. V opazovalnici smo namestili teleskope in občudovali barvite ptice. Valjenje je bilo še v teku, zato kakšnega posebnega spreletavanja pred gnezdilnimi rovi ni bilo. Razbrati je bilo mogoče, da je zasedenih vsaj toliko gnezd kot običajno, to je 20 do 25. Na ogled gnezdišča so prišli tudi obiskovalci prireditve Čebelarjev kvip-kvip, ki je potekala sočasno na Bizeljskem. Domačini tako na poseben način vračajo pozornost ptici, ki je tu našla svoje domovanje. Za večerni sprehod smo prihranili Jovse, enega najlepših krajinskih prizorišč v Sloveniji. Ohranjeno območje močvirnih in vlažnih travnikov ob reki Sotli se ponaša z veliko pestrostjo rastlinskih in živalskih vrst in še posebej ogroženih vrst ptic. Dopoldanski ekipi so se na sprehodu pridružili še nekateri

obiskovalci prireditve Čebelarjev kvip-kvip. Tistih najbolj izjemnih vrst, kot sta zlatovranka in črnočeli srakoper, sicer nismo videli, zato pa smo na vsakem koraku lahko prisluhnili številnim koscem, ki so se oglašali že podnevi. Varno zavetje jim dajejo travišča v ožjem varovanem območju, saj so bila le redka med njimi pokošena. Videti je, da je vrsta travnikov že več let v pušči in zaraščanju, kar s stališča ohranjanja ekstenzivne kmetijske krajine gotovo ni ugodno za ptice. V poznih večernih urah smo zaključili izlet, ki je udeležencem poleg ornitoloških zanimivosti razkril tudi problematično naravovarstveno ozadje izjemnih habitatov ptic. Prepričani smo, da imamo zdaj več zaveznikov pri njihovem ohranjanju. Izlet so vodili: Andrej Hudoklin, Dušan Klenovšek in Hrvoje Oršanič. ■ ■ ■

DOPPS bo postal polnopravni član BirdLife International

Svetovni izvršilni odbor BirdLife International je v maju 2000 DOPPS potrdil kot polnopravnega partnerja BirdLife International. Do jeseni bo mednarodna pisarna pripravila prenovljene pogodbe za polnopravne partnerje, takrat bo sledil tudi podpis pogodb.

BirdLife International je svetovno partnerstvo nevladnih organizacij, ki si prizadeva za zaščito ptic, njihovih življenjskih prostorov in svetovne biološke pestrosti, preko delovanja ljudi za trajnostno uporabo naravnih virov. Partnerji skupaj načrtujejo prednostne naloge in programe ohranjanja ptic za svoje regije (npr. evropsko regijo), določijo skupne prioritete, izmenjujejo znanje, izkušnje in informacije, zagovarjajo, se zavzemajo in promovirajo prednostne naloge in strategije, kakor tudi pomagajo drug drugemu pri doseganju nacionalnih prioritet. Partnerstvo sestavlja nad 100 partnerskih organizacij v prav

toliko državah. Partner je lahko le ena organizacija, ki deluje na področju celotne države in je vodilna na področju poznavanja ptic, statusa ptičjih vrst ter njihovih življenjskih prostorov. BirdLife partnerji verjamejo, da so ptice nekaj mednarodnega, da so čudovite in navdušujejo. Zato lahko BirdLife, osredotočen na ptice ter tista območja in življenjske prostore od katerih so le-te odvisne, naredi svet boljši za vse, biotsko pestrost in ljudi.

Cilji BirdLife so:

- *preprečiti izumrtje katerekoli ptičje vrste*
- *ohranjati in kjer je to mogoče izboljševati varstveni status vseh vrst ptic*
- *ohraniti območja in življenjske prostore, pomembne za ptice*
- *preko ptic pomagati ohraniti biotsko pestrost in ohraniti kvaliteto življenja na Zemlji*

Evropski BirdLife partnerji si prizadevajo za ohranjanje še več ogroženih vrst ptic

Andrej Bibič

Tako imenovana Ptičja direktiva je eden ključnih dokumentov, ki omogočajo ohranjanje življenjskih prostorov ogroženih vrst ptic v državah Evropske skupnosti, kmalu pa tudi v državah srednje in vzhodne Evrope. Dodatek I te direktive našteva tiste vrste ptic, za katere mora država vzpostaviti sistem ohranjanja življenjskih prostorov. BirdLife partnerji v Evropi si zato prizadevajo dodati na ta Dodatek I še tiste vrste, ki so po kriterijih BirdLife v Evropi ogrožene. Strokovni svet Ptičje direktive (t.i. Znanstvena delovna skupina odbora ORNIS) je predloge BirdLife že sprejel, sedaj čakajo še na potrditev bolj politično delujočega odbora ORNIS.